

Lær tegn med

Isaac & Vilde

Veiledning

supervisuell

NORGES
DØVEFORBUND

EXTRA
STIFTELSEN

Hvorfor lære tegn med Isaac og Vilde?

Mange elever i den norske skolen som bruker tegnspråk eller tegn går inkludert i nærskolen. Ofte kan det være slik at deres medelever ikke kan tegn eller tegnspråk. Målet med filmserien er å styrke medelevenes tegnspråklige kommunikasjonsferdigheter, slik at de får bedre forutsetninger for å inkludere sine tegnspråklige medelever.

Selv om filmserien er utviklet med tanke på bruk i grunnskolen, kan den brukes fritt av alle som ønsker å bli bedre på å kommunisere med tegnspråklige. Bruk den gjerne i familien, i idrettslaget eller på arbeidsplassen!

Med 18 videoer og en lærerveiledning egner serien seg godt som en ukentlig fellesaktivitet for en skoleklasse. I denne veiledningen får du en oversikt over innhold og hvilke tegn som vises i hver film, sammen med forslag til øvelser og diskusjonstemaer.

Det viktigste med «*Lær tegn med Isaac og Vilde*» er ikke at elevene skal huske alle tegnene som blir vist. Det viktigste er å skape en mangfoldsforståelse, positiv nysgjerrighet og en inkluderende holdning – og gjennom dette styrke elevenes forutsetninger for å inkludere!

Tegnspråk, tegn og tale, tegn som støtte, ASK...?

Denne filmserien har ikke som ambisjon å lære seerne flytende tegnspråk. Norsk tegnspråk er et fullverdig språk med egen grammatikk og er ganske forskjellig fra norsk. Det er heller ikke internasjonalt – for eksempel er svensk tegnspråk forskjellig fra norsk tegnspråk. Det finnes også dialekter på norsk tegnspråk.

Det å snakke snakker norsk samtidig som man bruker tegn, er det ikke norsk tegnspråk. Det er fremdeles norsk, selv om man bruker tegn for å vise hvilke ord som blir sagt. Dette kalles da tegn og tale eller norsk med tegn som støtte. Men tegnene som brukes er gjerne hentet fra språket norsk tegnspråk.

For barn med hørselshemming er tegnspråk ofte en god ressurs til kommunikasjon og sosial inkludering. Noen har norsk tegnspråk som førstespråk, andre er kanskje tospråklige og veksler mellom tegnspråk og talespråk. Andre igjen er primært talespråklige, men bruker kanskje tegn som støtte til talespråk. Foreldre til barn med hørselshemming får i dag et tilbud om å lære tegnspråk gjennom opplæringspakken «Se mitt språk» i regi av Statped. Dette kurset går over 40 uker til barnet fyller 16 år.

Det er flere enn hørselshemmede som bruker tegnspråk eller tegn. Noen bruker tegn som en del av ASK (alternativt supplerende kommunikasjon). ASK brukes gjerne av personer som av ulike grunner har utfordringer med å kommunisere via talespråk og/eller skriftspråk på grunn av nedsatt funksjonsevne.

For enkelthets skyld benytter vi begrepet tegnspråklig i dette dokumentet for å dekke en mangfoldig målgruppe som har nytte av tegnspråk – eller i hvert fall tegn.

Praktisk bruk av «Lær tegn med Isaac og Vilde»

Filmserien inkludert denne veiledningen ligger på tegn.tv på adressen tegn.tv/miv. Dette kan du skrive inn i en hvilken som helst nettleser på datamaskin, telefon eller nettbrett. For å huske hvor du finner dette, tenk at dette er tegn på tv, altså på nettstedet tegn.tv. Og man lærer tegn med Isaac og Vilde – «miv». Man kan naturligvis også gå inn på tegn.tv og navigere seg fram til «Lær tegn med Isaac og Vilde».

Du kan slå av og på undertekstene etter eget ønske. Det er viktig å huske på at om du viser filmen i en klasse med en hørselsheftet elev, bør undertekstene være på for å inkludere denne eleven. Filmserien er ment som en aktivitet som skal inkludere alle – og kanskje den tegnspråklige eleven kan få en rolle i aktiviteten som en «ekspert»? Inkluder den tegnspråklige eleven i øvelsene og diskusjonene!

Denne veiledningen kan gjerne skrives ut og oppbevares i klasserommet, for å få rask oversikt over filmene i serien, og eventuelt notere for å holde rede på hvilke filmer man har sett så langt. Filmene kan også lastes ned som videofiler og lagres for å kunne brukes selv om man ikke har tilgang på internett under fellesaktiviteten. Send en epost til post@tegn.tv så får du en lenke til å laste ned!

Lykke til!

Hilsen alle oss i Supervisuell-teamet!

1. VELKOMMEN

🕒 1 minutt 30 sekunder

i Filmen

I første film blir dere litt kjent med Isaac og Vilde. De presenterer seg og forteller om deres bakgrunn som tegnspråklige. Isaac er døv og har flere døve i familien mens Vilde er hørende og har en døv pappa.

Vilde bruker stemme og tegn, mens Isaac bruker tegnspråk.

Alle filmene i serien har undertekster. Med unntak av Isaacs siste replikk i enkelte av filmene, hvor dere skal prøve å forstå hva han sier uten hjelp fra undertekstene.

? Tips og temaer til diskusjon

Ser dere forskjell på hvordan Vilde og Isaac snakker? Vilde bruker stemme og tegn, men Isaac gjør det ikke. Det er fordi han bruker «ekte» norsk tegnspråk, mens Vilde bruker det vi kaller tegn og tale, eller norsk med tegn som støtte. Det er litt forskjellig. Kanskje synes de som ikke er vant med tegnspråk at det er litt mer vanskelig å se hva Isaac sier? Dette kan være fordi at norsk tegnspråk har foreksempel en annen grammatikk enn norsk talespråk.

Kanskje den hørselshemmede eleven er vant med tegnspråk eller med tegn og tale – eller begge deler?

Vilde er hørende, men har vokst opp med tegnspråk. Det er ikke bare døve/hørselshemmede barn som vokser opp med tegnspråk som «sitt» språk – det finnes mange døve voksne som får hørende barn. Ofte lærer disse hørende barna tegnspråk før de begynner å snakke med stemme. Hørende barn av døve foreldre kalles ofte CODA – children of deaf adults. Når de er små kalles de gjerne også KODA – kids of deaf adults. Noen av dem får også tegnspråkopplæring på skolen fordi det er det språket de har vokst opp med og bruker i familien. Noen synes kanskje det høres litt rart ut, men vi lærer jo norsk på skolen også selv om vi egentlig allerede har lært å snakke norsk?

I begynnelsen av filmen staver Vilde navnet sitt. Kanskje noen kan håndalfabetet fra før? Det kan være lurt å øve på håndalfabetet jevnlig. Kanskje den hørselshemmede eleven kan hjelpe medelevene på å øve på håndalfabetet til f.eks stave sitt eget navn? Og hvis ingen kan håndalfabetet – ikke fortvil, for film nummer 3 i denne serien er om håndalfabetet!

2. IMPROVISER

⌚ 1 minutt 30 sekunder

i Filmen

Isaac besøker Vilde, som allerede har besøk av sin venninne som ikke kan tegnspråk. Når Vilde går for å hente noe å drikke, blir både Isaac og Vildes venninne litt usikre – de vet ikke helt hvordan de skal prate sammen.

Det er ikke uvanlig at de som ikke har kjennskap til hørselshemmede blir usikre på hvordan de skal ta kontakt eller ta initiativ til kontakt når de møter hørselshemmede.

Vilde forteller om sine tips til hvordan man kan håndtere situasjonen gjennom å improvisere. Et eksempel er å bruke mobiltelefonen og tekste til hverandre.

🗨️ Øvelse

Isaac brukte mobiltelefonen for å kommunisere. Hva annet kan man bruke, hvis man ikke har mobiletelefon for hånden? Elevene kan bruke det de har tilgang til i klasserommet – for eksempel papir, penn eller andre gjenstander. (Det kommer flere tips lenger ut i serien.)

? Tips og temaer til diskusjon

Hva er det verste som kan skje hvis man prøver å snakke sammen, og det er vanskelig å forstå hverandre? Hvorfor er mange så redde for dette, når det verste som skjer egentlig bare er at ingenting spesielt skjer – man bare forstår ikke helt hva den andre sier? Snakk om denne frykten og usikkerheten. Egentlig er det jo ingenting å være redd for?

Kan det sammenlignes med det å stå foran en stor forsamling og skulle ta ordet, for eksempel en forelesning eller presentasjon? Mange sier at dette er noe av det de er aller mest redd for. Er det noe av det samme, hvis noen er redd for å snakke med en som er døv eller hørselshemmet? Hva synes den hørselshemmede selv?

3. STAV DET

🕒 1 minutt 27 sekunder

i Filmen

Venninnen til Vilde kan ikke tegnspråk, og lurert på om det fins et tegn for alle ord. Da sier Vilde at det er lurt å kunne håndalfabetet, for da kan du stave ord du ikke vet tegnet for.

I studio viser Isaac alle bokstavene i alfabetet fra A til Å.

Etterpå staver Vildes venninne navnet «Maria», og Isaac viser et tegn som er vanlig å bruke for navnet Maria. I norsk tegnspråk har man enkelte tegn for vanlige navn, men det er også vanlig å få sitt eget personlige navnetegn. Så det kan hende at en som heter Maria kanskje har fått et eget, personlig tegn for navnet sitt istedenfor det «vanlige» navnetegnet Isaac viser. Det blir som når for eksempel noen får et kallenavn som Fie istedenfor Sofie.

Håndalfabetet som vises her er enhånds alfabetet på norsk tegnspråk. Det er ikke det samme internasjonalt. Amerikansk håndalfabet er veldig likt det norske, men det svenske er helt annerledes! Det finnes også et norsk tohånds-alfabet. Dette blir mye brukt av døvblinde og er vanlig blant eldre døde.

🗨 Øvelse

Stav egne navn, andres navn, navnet på favorittkjæledyret ditt, hvor du bor osv.

Øv også på å avlese den andre, sitt gjerne sammen to og to, og stav for hverandre, den ene staver og den andre avleser og sier hva personen har stavet – slik trener man på å bli god til håndalfabetet.

Når man lærer tegn, er det ikke nok å kun øve på å gjøre tegn. Man må også øve på å oppfatte når andre gjør tegn – det er like viktig å kunne forstå hva den andre sier som å si ting selv!

? Tips og temaer til diskusjon

Det finnes også noen flere variasjoner av enkelte bokstaver i det norske enhånds alfabetet. Det gjelder bokstavene F, H, P, Q, S, U, W og Y. Kanskje den døve/hørselshemmede eleven kjenner til variantene, og foretrekker noen andre varianter?

En strategi som noen bruker er å vise håndalfabetet for den første bokstaven i ordet man sier, dersom man ikke husker tegnet. Ved å vise hvilken bokstav som er det første i ordet man sier, reduserer det mye av «gjettingen» som gjør det vanskelig å munnavlese.

Kommer dere på steder eller situasjoner hvor det kan være lurt med håndalfabet?

Bruk gjerne nettet – google etter f.eks «norsk enhåndsalfabet» så kommer det fram nettsider hvor man for eksempel kan laste ned ark man kan skrive ut og henge opp. Sammenlign gjerne også det norske og amerikanske enhåndsalfabetet – google «american manual alphabet». Hvilke bokstaver er forskjellige mellom norsk og amerikansk håndalfabet?

4. FAMILIE

🕒 2 minutter 6 sekunder

i Filmen

Isaac spør Vildes venninne om hun har noen søsken. Venninnen staver og får litt hjelp fra Vilde. Så avbryter Vilde og vi går over til studio.

I studio fremfører Isaac følgende tegn relatert til familie:

<i>familie</i>	<i>barn</i>	<i>bestefar</i>	<i>onkel</i>
<i>gutt</i>	<i>ungdom</i>	<i>mor</i>	<i>stemor</i>
<i>jente</i>	<i>voksen</i>	<i>far</i>	<i>stefar</i>
<i>dame</i>	<i>ung</i>	<i>søster</i>	<i>min</i>
<i>mann</i>	<i>gammel</i>	<i>bror</i>	<i>din</i>
<i>baby</i>	<i>bestemor</i>	<i>tante</i>	<i>hjem</i>

Etter at Isaac har vist tegnene, forteller Vildes venninne at hun har en søster, og spør Isaac om han også har søsken. Isaac svarer på tegnspråk, *uten undertekster*, og Vilde spør: «Hva sa Isaac nå?»

Isaac sa: «Jeg har en lillebror og en storesøster.»

🗨️ Øvelser

Sitt sammen i små grupper og fortell hverandre på tegnspråk hvilke personer deres familie består av. For mer repetisjon, kan dere f.eks. fortelle hvem sidemannens familie består av.

? Tips og temaer til diskusjon

Det finnes noen familier der de fleste er døve og snakker tegnspråk. I Norge har vi noen familier med flere generasjoner døve, og hvor det bare er noen få eller ingen som hører normalt. Slik er det i for eksempel Isaac sin familie. Da kan naturligvis hele familien snakke flytende tegnspråk. Men hva skjer hvis noen som ikke kan tegnspråk blir invitert på middag til en slik tegnspråklig familie? Hvordan ville det ha vært for den eneste som ikke kan tegnspråk, når alle rundt bordet snakket sammen på tegnspråk?

Mange eldre døve har fortalt at de ofte ikke får følge med på hva de andre i sin egen familie snakker om, fordi de andre i familien ikke kan tegnspråk. Tror dere det kan være slik for døve barn i dag også?

5. GODE TIPS

⌚ 2 minutter 48 sekunder

i Filmen

Isaac, Vilde og venninnen deres holder på å bake. Siden venninnen ikke kan tegn, skriver de til hverandre når Vilde går ut.

Fra studio gir Vilde gode tips om å kommunisere med en som er döv. Det handler om å bruke øynene, ikke snakke for sakte, ha god belysning, unngå støy rundt seg og hvordan få oppmerksomheten til den du vil snakke med.

🗨️ Øvelser

Prøv å teste ut noe av det Vilde snakker om.

For eksempel å snakke for sakte; skriv lapper med ord som man tenker er lette å munnavlese. Så trekkes en lapp, og oppgaven er å si ordet med munnen, så sakte man kan uten å bruke stemmen. Er det lettere å oppfatte hvis man sier det i normal fart uten å bruke stemme?

Dere har kanskje lært håndalfabetet. Hvis det er sommer og sol ute, kan dere teste ut om det er vanskelig å oppfatte bokstavene hvis noen står med ryggen mot sola og viser alfabetet midt foran seg? Eller om det er vinter og mørkt ute, kan man se hva som blir sagt hvis man slår av lyset?

? Tips og temaer til diskusjon

Er det bare døde eller hørselshemmede som har nytte av tipsene til Vilde? Eller er det lettere for alle å snakke sammen når man følger disse tipsene? Kanskje det er noen familiemedlemmer som bare hører littegranne dårlig, vil det bli lettere for dem også hvis man følger tipsene? Kan det å slå av og på lyset være en god måte å få alles oppmerksomhet også i klassen?

6. FARGER

🕒 57 sekunder

i Filmen

Fra studio viser Isaac tegnet for *farge, rød, blå, oransje, grønn, gul, rosa, brun, lilla, svart, grå og hvit*.

Det finnes flere varianter av tegn for noen av fargene. De tegnene Isaac viser er de som er mest vanlige å bruke blant døve på Østlandet.

🗨️ Øvelser

Bruk fargeleggingsark. La elevene sitte to og to sammen i par. Hvert par har det samme fargeleggingsarket. Den ene fargelegger uten at den andre ser, og beskriver med tegn hva som fargelegges og i hvilken farge. Den andre prøver å fargelegge likt ut fra beskrivelsen. Etterpå sammenligner de arkene – ble det likt?

? Tips og temaer til diskusjon

På for eksempel vannkraner brukes rødt for å symbolisere varmt og blått for kaldt. Er det flere farger som assosieres med noe annet?

7. NATURLIGE TEGN

🕒 1 minutt 53 sekunder

i Filmen

Fra studio forteller Vilde om naturlige tegn. Vi kan mange flere tegn enn vi tror, som for eksempel opp, ned, jeg og du. Man kan også tenke visuelt – hvordan ser ting ut? Kan det vises med hendene? Eller kan man vise hvordan man gjør noe, som for eksempel å drikke, pusse tennene eller kjøre bil.

🗨️ Øvelser

Prøv å komme med så mange eksempler på «naturlige tegn» som mulig.

Prøv mimeleken; skriv opp lapper med ord fra to kategorier;

- gjenstander som kan beskrives ut fra form eller utseende og kan «tegnes» i luften, f.eks hus, sol, ball, belte, fjell, briller, bok
- aktiviteter hvor man selv gjør noe med hendene eller kroppen, f.eks sy, klippe, strikke, gre håret, pusse tennene, skrive, kjøre bil, stryke...

Man kan velge at det er lov å bruke tegn; og ellers bare prøve å mime det om man ikke kommer på tegnet.

? Tips og temaer til diskusjon

Det er ikke alle tegn som «ligner» på det som skal beskrives. Et eksempel er ordet «rømme». Det kan bety både å stikke av og meieriproduktet rømme. Hvis man sjekker tegnordboka på nett, tegnordbok.no, finner man et tegn for rømme. Det er samme tegnet enten man mener å stikke av eller meieriproduktet, men man kan likevel se litt forskjell på hvordan man gjør tegnet.

Andre ganger kan man ha flere tegn der norsk bare har ett ord, som «tre» eller «blad».

Det sies at nordmenn er dårlige til å bruke kroppsspråk, mens italienere er flinke til det. Har noen opplevd det – at man ser flere naturlige gester i utlandet enn i Norge?

8. TALL

⌚ 54 sekunder

i Filmen

I studio viser Isaac oss hvordan man teller på tegnspråk fra 1 til 20, deretter titall opp til 100.

Man kan kombinere titalls-tegnene med 1-9 for å vise tall, for eksempel vises 27 som først tegnet for 20 etterfulgt av tegnet for 7.

Tegnet for 3 og 9 kan variere litt etter dialekt. Noen viser tallet 3, og 13, med de tre midterste fingrene istedenfor tommel, pekefinger og langfinger som Isaac gjør. Tallet 9 er også vanlig å vise med alle fingrene utstrakt unntatt lillefingeren som er bøyd mot håndflaten, men dette er en håndstilling som kan være litt vanskelig for enkelte å gjennomføre. Da er det lettere å bruke samme håndform som for tallet 4 og bevege det fra nesens for å indikere at det er 9, og ikke 4. Dette overføres også til tallet 19.

Øvelser

Elevene kan fortelle hverandre hvor gamle de andre deres familier er. For eksempel søsken, foreldre, besteforeldre.

Tall krever mye repetisjon for å «sitte». Man kan kanskje bruke tegn for enkle regnestykker i matematikktimen?

Hva med riktig store tall som for eksempel tusen, million, milliard? Elevene kan finne tegnet for dette på tegnordbok.no.

Avansert:

Før 1100-tallet ble det romerske tallsystemet brukt i Europa:

$I = 1$

$V = 5$

$X = 10$

$L = 50$

$C = 100$

$D = 500$

$M = 1000$

Elevene kan eksperimentere med å bruke håndalfabet for ulike tall i det romerske tallsystemet, hvor man setter sammen flere bokstaver for å lage større tall.

? Tips og tema til diskusjon

Har noen oppdaget at tallet 0 mangler? Det er samme tegn som for bokstaven O.

Det romerske tallsystemet mangler 0. Hvem oppfant tallet 0? *Det sies at araberne oppfant det, men de fikk det fra inderne.*

Hvorfor trenger vi tallet 0?

9. PEK I VEI

🕒 2 minutter 40 sekunder

i Filmen

Fra studio forteller Vilde og Isaac om det å peke, å bruke ansiktet for å vise hva du mener og om det å ta kontakt med døve. Det er mange måter å ta kontakt med døve på, og husk at selv om du kanskje ikke er vant til å kommunisere med døve, er de fleste døve vant med å møte hørende!

🗨 Øvelser

Pek i vei i klasserommet! Pek på noe, og la elevene gjette hva som pekes på. Man kan peke på både gjenstander som er i nærheten, du, jeg, han/hun, mage, hjerte, fot, klokke, hode osv..., og for å vise retning, der borte, her, der osv. Pekingene kan også varieres med å krumme fingeren og føre den i en kurvet bane for å vise at noe er bak en dør, under et bord osv.

For døve er ansiktuttrykk som tonefall for hørende. Øv på å skille mellom spørsmål og ikke-spørsmål med ansiktuttrykk. Skriv ned på lapper noen enkle, ufullstendige setninger som man kan uttrykke både som spørsmål og som konstateringer. For eksempel: «Regner ute?» er et spørsmål og «Regner ute.» er en konstatering. Man kan bruke en smarttelefon og filme at elevene leser opp ulike spørsmål og konstateringer. Klarer man å se forskjell på spørsmål og svar hvis man ikke er bevisst på å vise det med ansiktet? Man kan få mange slike kombinasjoner av ordpar – «nye oppgaver», «hardt arbeid», «mange spørsmål», «glad nå», «god ide» og så videre.

Er det vanskelig å gjøre det motsatte med ansiktet og stemmen; som for eksempel å riste på hodet samtidig som man sier «ja» eller se sur ut mens man forteller en vits, eller prøve å le og se sur ut samtidig?

? Tips og temaer til diskusjon

Hvorfor blir det egentlig regnet for stygt å peke, når det er så praktisk for å vise hva man mener?

Er vi flinke til å vise med ansikt eller kropp det vi formidler med stemmen?

10. FØLELSER

🕒 1 minutt 33 sekunder

i Filmen

Isaac, Vilde og venninnen hennes spiller. Isaac vinner og jubler, mens venninna ikke er så fornøyd med å tape. Fra studio viser Vilde og Isaac eksempler på hvordan man viser følelser.

Å vise følelser med ansikt eller kropp gjør det lettere for den hørselshemmede å avlese den andre. Dette gjelder ikke bare å vise hva en føler der og da, men også om man forteller om når noen ble sint på en og sa noe på en sint måte. Hvis man bruker bare stemmen til å formidle dette blir det vanskelig og energikrevende for den hørselshemmede å forstå helheten, og man kan bli usikker på meningen med det som ble sagt.

🗨 Øvelser

Skriv opp lapper med ulike følelser. Trekk en lapp og prøv å vise den følelsen uten å si et ord. De andre skal prøve å se hvilken følelse som blir vist.

? Tips og temaer til diskusjon

Hvis man viser hva man føler, er det lettere for andre å forstå hvordan man har det. Men noen ganger har man ikke lyst til å vise hva man føler. Hva slags situasjoner kan det være? Er det noen ganger slik at man kanskje burde ha vist følelser istedenfor å skjule det?

11. DYR

🕒 2 minutter 34 sekunder

i Filmen

Isaac og Vilde sitter i sofaen, og Isaac tar fram en tøyleke og lurert på om det er en hund. Vilde sier det er lillesøsteren sin, og at det er en ulv. Isaac spør Vilde hva hennes favorittdyr er.

Fra studio viser Isaac tegnet for forskjellige dyr;

katt, hund, hamster, geit, gris, fugl, kanin, høne, hane, ku, okse, hest, bjørn, elg, skilpadde, fisk, tiger, løve, delfin, hai, hval, dinosaur og ape.

Vilde svarer at hennes favorittdyr er kanin, og Isaac sier han er enig – de er søte. Så sier Isaac noe, *uten undertekster*, som elevene skal prøve å forstå selv.

Vilde svarer: *«Ja, gøy! Hva var det Isaac sa nå?»*

Isaac sa: *«Vet du hva? Mine besteforeldre har en svær gård med forskjellige dyr, som hest, ku, geit, sau – og kanin! Mulig du kan komme på besøk og leke med dem?»*

🗨 Øvelser

- | Elevene kan etter tur fortelle om hvilke kjæledyr de har – eller om de ønsker seg en.

? Tips og temaer til diskusjon

Hva slags dyr finnes på bondegårder?

Hvilke dyr finner vi i dyrehagene?

Hvilke dyr finnes i Norge, og hvilke finnes f.eks i Afrika, Antarktis osv.?

12. KLÆR

🕒 2 minutter 9 sekunder

i Filmen

Vilde og Isaac er i studio, og viser forskjellige tegn for klær;

jakke, hatt, sokk, topp, pannebånd, solbriller, skjorte, slips, kjole, julegenser, blå lue, sko, joggesko, t-skjorte, skjerf, skjørt, truse, shorts, bukse, badedrakt, behå, badesHORTS, strømpebukse.

Øvelser

Barna kan sitte to og to, og lage 5 setninger hver hvor de skriver et plagg med en bestemt farge.

De sier dette på tegn, og den andre prøver å avlese dette og skrive ned. Etterpå bytter de på.

? Tips og temaer til diskusjon

Hva slags klær bruker man om sommeren og om vinteren? Kan gutter og jenter bruke de samme klærne?

13. NATUR

🕒 2 minutter

i Filmen

Isaac og Vilde sitter ute, de fryser litt. Vilde finner et blad som er blitt brunt, det er høst. Isaac sier han ser det er brunt overalt når han går til skolen.

Fra studio viser Isaac tegn for:

natur, gå, sol, regn, snø, måne, torden, vind, lyn, gress, tre, blomst, blad, sjø, fjell, innsjø, skog, elv, varm, kald.

Tilbake utendørs sier Isaac noe, *uten undertekster*, som elevene skal prøve å forstå selv.

Vilde svarer «*Ja, stemmer. Hva var det Isaac sa nå?*»

Isaac sa dette tegn for tegn: «*Sommer vekk. Ny hva? Høst.*»

Det kan oversettes til: «*Sommeren er over. Nå blir det høst.*»

Dette er et eksempel på hvordan grammatikken kan være forskjellig mellom norsk tegnspråk og norsk.

🗨 Øvelser

Google etter naturbilder. Skriv for eksempel «*natur vinter*» og trykk på «*Bilder*». Velg ut bilder og beskriv dem på tegn. Varier gjerne med søkeord, f.eks. «*natur sommer*», «*torden*», «*skog*» osv.

Prøv ut å variere hvordan man gjør tegn, for eksempel varm og kald kan «*gradbøyes*» - sier du kald på samme måte om du mener det er litt kaldt eller ekstremt kaldt? Eller regn og snø, hvordan viser du det om det regner bare litt eller ekstremt mye?

? Tips og temaer til diskusjon

Det går an å vise tegn på ulike måter for å vise forskjeller. For eksempel et lite blad eller et veldig stort blad, svak eller sterk vind. Sammenlign med talespråk. Greier man å si «*blad*» på forskjellige måter på talespråk for å vise at man mener et lite eller stort blad uten å bruke flere ord?

14. SKOLE

⌚ 2 minutter 11 sekunder

i Filmen

Isaac og Vilde møtes utenfor skolen, og sier god morgen. Isaac spør Vilde hvordan kinoen var i går. Hun svarer at filmen var bra, og spør hva de har i første skoletime. Isaac sier han tror det er norsk.

Fra studio viser Isaac tegn for *skole, elev, lærer, rektor, assistent, klasse, fag, norsk, matte, gym, svømming, friminutt, pennal, blyant, viskelær, blyantspisser, skolesekk, ute, inne, do.*

Tilbake utendørs spør Isaac hva som er Vildes favorittfag. Vilde svarer gym, for hun liker aktiviteter.

Isaac svarer, *uten undertekster*, noe elevene skal prøve å forstå selv.

Vilde svarer «*Ja. Hva var det Isaac sa nå?*»

Isaac sa dette tegn for tegn: «*Ja, jeg er enig. Jeg liker også 1) gym, også 2) norsk. Jeg digger begge*»

Her bruker Isaac to fingre som han peker på for å markere at han snakker om gym først, deretter norsk. Fingrene representerer 1) gym og 2) norsk. Når han sier han digger begge, peker han på begge fingrene, altså 1) gym og 2) norsk.

Det kan oversettes til: «*Enig. Jeg liker også gym. Og norsk. Jeg digger begge fagene.*»

Å bruke fingrene på den måten for å representere fagene gym og norsk er eksempler på hvordan man i norsk tegnspråk kan bruke hendene for å visualisere gjenstander, personer eller begreper som man referer til senere i samtalen. Dette kalles proformer.

🗨️ Øvelser

Be elevene fortelle hverandre hvilke fag de liker best og hvorfor. Hvis de ikke vet tegnet for faget, kanskje den hørselshemmede eleven vet det? Eller så kan man stave eller finne ordet på tegnordbok.no.

? Tips og temaer til diskusjon

På noen skoler kan man velge tegnspråk som et skolefag. Man kan også studere tegnspråk på universitetet. Burde alle skoler ha mulighet til tegnspråk som et eget fag? Hadde det vært lurt om alle lærte litt?

15. TID

🕒 2 minutter 56 sekunder

i Filmen

Isaac og Vilde sitter i sofaen. Vilde spør om Isaac var på trening i går. Men det var i morgen. Vilde trodde det var på mandager.

Fra studio viser Isaac tegnene for *tid, kalender, dato, dag, uke, måned, år, årstid, mandag, tirsdag, onsdag, torsdag, fredag, lørdag, søndag, januar, februar, mars, april, mai, juni, juli, august, september, oktober, november, desember, vinter, vår, sommer, høst, i dag, i går, i morgen, før, etter.*

Tilbake i sofaen spør Vilde når neste fotballcup er.

Isaac svarer, *uten undertekster*, noe elevene skal prøve å forstå selv.

Vilde svarer «*Ja, men hva var det Isaac sa nå?*»

Isaac sa: «*Neste cup i fotball? Det-er 4.-6. oktober, altså fredag til søndag.*»

Legg merke til tegnet han gjør som står skrevet som «det-er». Dette er ett tegn hvor Isaac legger håndflaten mot brystet og beveger den ned foran seg. Dette er ett tegn som kan bety «det er», men betydningen kan variere litt ut fra kontekst. Dette er et eksempel på et tegn som må oversettes med flere ord på norsk. Når man skal skrive ned oversettelser av slike tegn bruker man ofte bindestrek mellom flere ord for å vise at det er ett tegn som blir oversatt til flere ord.

🗨️ Øvelser

Elevene kan fortelle hverandre når de er født, for å repetere tegn for måneder. Hvilken årstid var det?

Gå gjennom ukedagene; hva skjer på mandager? Hva er timeplanen på mandager? Skjer det noe annet på mandager? (Kanskje noen har trening på mandager, for eksempel.) Deretter snakker man om tirsdag og videre til og med søndag. Bruk tegnet for ukedagen ofte.

? Tips og temaer for diskusjon

Hvilke årstider liker elevene best eller minst, og hvorfor?

Hvilke ukedager liker elevene best eller minst, og hvorfor?

16. MAT OG DRIKKE

⌚ 3 minutter 5 sekunder

i Filmen

Isaac, Vilde og Maria spiser frokost. Maria spør hva tegnet for eplejuice egentlig er.

Fra studio viser Isaac tegnene for *mat og drikke, sulten, tørst, mett, spise, drikke, frokost, lunsj, middag, kveldsmat, glass, kopp, tallerken, skål, kniv, gaffel, skje, taco, pizza, hamburger, kylling, spaghetti, is, sjokolade, godteri, potergull, brød, knekkebrød, pålegg, smør, ost, brunost, syltetøy, skinke, salami, nugatti, egg, melk, eplejuice, appelsinjuice.*

Tilbake ved kjøkkenbordet ber Maria om eplejuice. Isaac gir Maria eplejuicen, og så ber han om noe selv, *uten undertekster.*

Vilde svarer «*Hva sa Isaac nå?*»

Isaac sa: «*Gi meg brunost og smør.*»

🗨 Øvelser

Barna forteller med tegn hva som er deres favorittmat og eventuelt også hva som er det verste de vet.

Barna kan mime at de spiser en bestemt matrett, og så kan de andre gjette hvilken rett det er. De må bruke tegn når de gjetter – eller stave det hvis de ikke vet eller husker tegnet.

? Tips og temaer for diskusjon

Å samles rundt et måltid har alltid vært en tid for sosial kontakt. Man prater sammen. Eller gjør man det? Mange døve eller hørselshemmede har vokst opp og opplevd at de ikke får med seg samtalen rundt bordet. Det gjør at de føler seg utenfor, og hvordan det påvirker dem har fått et eget navn: «*Dinner Table Syndrome*». Og kanskje mange opplever at noen bare ser på mobiltelefonene sine istedenfor å snakke med de andre rundt bordet?

17. HOBBY OG FRITID

⌚ 2 minutter 28 sekunder

i Filmen

Isaac og Vilde sitter i sofaen og spiller. Vilde får melding på telefonen og ler. Isaac spør hva det er, og Vilde svarer det er en venn som snappet fra fotballtreningen.

Fra studio viser Isaac tegnene for *sport, fotball, basketball, håndball, volleyball, dans, turn, badminton, tennis, svømming, sykling, løping, langrenn, alpint, snowboard, skøyter, friidrett, trening, konkurranse, kamp, turnering, cup.*

Tilbake i sofaen spør Vilde om Isaac liker fotball.

Isaac svarer, *uten undertekster*, noe elevene skal prøve å forstå selv.

Vilde svarer: «*Ja, bra. Men hva var det Isaac sa nå?*»

Isaac sa tegn for tegn: «*Ja! Jeg digger fotball! Jeg spiller fotball hver dag. Hver dag, fotball, fotball, fotball! Og 2) spille, og 3) jeg liker sammen-med venner, henge f.eks dra-på kino. Liker jeg godt.*»

Oversatt til norsk kan vi skrive det slik: «*Ja! Jeg digger fotball! Jeg spiller masse fotball hver dag. Jeg liker også å spille. Og jeg liker godt å henge med venner og for eksempel dra på kino.*»

Dette kan være krevende å avlese for «nybegynnere» som har lært bare tegn! Det går veldig fort, og mange tegn forsvinner lett. Man kan se nøye gjennom, stoppe, gå tilbake litt for å fange opp. Isaac gjentar fotball 3 ganger etter hverandre. Det er vanlig å bruke repetisjon med tegn for å understreke en mening – han spiller mye og lenge. Her bruker også Isaac proformer for å «ramse» opp – men han sier aldri direkte at det første punktet er fotball – det er underforstått. Dette er ikke uvanlig i tegnspråk. Noen tegn har en betydning som må beskrives med to ord, som «sammen-med» eller «dra-på».

🗨 Øvelser

Elevene kan fortelle om hvilke sportsaktiviteter de praktiserer, eller hvilken sport de synes er morsomt å følge med på f.eks. TV eller se på i virkeligheten.

? Tips og temaer for diskusjon

Elevene kan snakke om hvorfor det er viktig å være fysisk aktiv.

Er det noen idretter hvor det kan være en fordel å ikke høre? For eksempel ved at man blir mer visuelt fokusert?

E-sport, altså det å konkurrere i videospill, er i sterk vekst. Det arrangeres turneringer som streames over nett, og flere hundre millioner følger med verden rundt. Det er blitt større enn f.eks. vinter-OL. Er e-sport en ekte form for idrett? Hva med f.eks sjakk?

18. SOSIALE MEDIER

🕒 1 minutt 3 sekunder

i Filmen

Isaac og Vilde er i studio. Isaac spør om Vilde bruker sosiale medier mye. Det gjør hun – hele tiden! Isaac lurer på om Vilde kan alle tegnene for ulike sosiale medier. Hun kan noen, men ikke alle.

Isaac og Vilde viser tegnene for *Instagram, Snapchat, wifi, Messenger, Whatsapp, Twitter, Facebook, SMS, FaceTime, epost og internett.*

🗨 Øvelser

La elevene ha samtaler om sosiale medier. Hva bruker de selv? Forklar de ulike sosiale mediene. Hvilke liker de best, og hvorfor? Var det noen sosiale medier som ikke ble nevnt av Isaac eller Vilde?

? Tips og temaer for diskusjon

Det er forskjellige aldersgrenser på sosiale medier, men blir de fulgt?

Gjør sosiale medier at vi blir mer eller mindre sosiale med andre mennesker?

Noen kan bli mobbet gjennom sosiale medier. Hva kan man gjøre med det?

Hvis man er døv eller hørselshemmet (eller har andre funksjonsnedsettelse) kan det være utfordrende om man møter hindringer i samfunnet¹. Men på sosiale medier, forsvinner disse hindringene?

1 Funksjonshemming defineres i dag som noe som oppstår i møtet mellom en person med funksjonsnedsettelse og omgivelsene, når det finnes hindringer som begrenser et individs muligheter for å være delaktig. Det betyr at det er samfunnet som skal tilpasse seg individenes behov, og ikke motsatt.

Om prosjektet

«Lær tegn med Isaac og Vilde» er utviklet av Supervisuell med støtte av ExtraStiftelsen gjennom Norges Døveforbund. Filmserien er gratis å bruke.

Ønsker dere å laste ned filmene og lagre dem for å kunne brukes uten å være tilkoblet internett, send en epost til post@tegn.tv så sender vi en lenke til nedlasting.

Send gjerne spørsmål, tilbakemeldinger og konstruktiv kritikk til post@supervisuell.no!

Beskyttet av åndverksloven 2019

supervisuell
tegn.tv

Følg oss gjerne i sosiale medier!

tegn.tv

 tegn.tv
 post@tegn.tv

 fb.com/tegn.tv
 tegn.tv/youtube

 [@tegn.tv](https://twitter.com/tegn.tv)
 [@tegn.tv](https://www.instagram.com/tegn.tv)

supervisuell

 supervisuell.no
 post@supervisuell.no

 fb.com/supervisuell

 [@supervisuell](https://twitter.com/supervisuell)
 [@supervisuell](https://www.instagram.com/supervisuell)